N° 2014 — 1853

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,50; voor de buitensteden ƒ 6,00; franko door het geheele Rijk. Brieven, *Gelden*, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau der COURANT.

WOENSDAG, 7 DECEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 6 December.

Gisteren heeft de Tweede Kamer bij de behandeling van het VIe hoofdstuk (*Hervormde en andere eerediensten*) wijd en breed beraadslaagd over de vraag of men al of niet afzonderlijke ministeriën zoude behouden voor de eerediensten. Bij meerderheid van 44 tegen 16 stemmen heeft de Kamer het voortbestaan der ministeriën van eerediensten beslist door het aannemen van art. 1; terwijl de begrooting zelve is goedgekeurd door 50 tegen 12 stemmen.

De beraadslagingen waren niet vrij van hartstogtelijkheid. Het ging er warm toe. Zij werden geopend door den heer van Eck, die de opheffing der departementen vordert. Hij kan niet zien dat er teedere belangen te behartigen zijn, want dan zouden alle kerkgenootschappen een afzonderlijken minister moeten hebben. Hoe! Geene teedere belangen? En de geschiedenis dan van dit jaar, die het gansche land in rep en roer heeft gebragt? Bij ons is menigmaal het vermoeden ontstaan, dat de bewaren der laatste maanden merkelijk minder zouden zijn geweest, indien er afzonderlijke ministeriën hadden bestaan. En de heer Lightenvelt? zal men ons welligt toevoegen. Er is veel duisters in de gedragingen van dien staatsman, maar wij kennen hem te loyaal, dan dat wij hem niet in staat zouden achten om dat duisters op te helderen, als hij het noodig en dienstig zal achten. Maar genomen ook dat dit duistere geen toelichting dulden zou kunnen, wat wij verre zijn van te gelooven, integendeel; dan hebben wij nog de overtuiging, dat zonder de tusschenkomst van dezen minister van R. K. Eeredienst, Nederland nog op dit oogenblik zou kunnen verkeeren in gevaarlijke omstandigheden, die wel iets zouden kunnen hebben gehad van de gebeurtenissen in Baden, die den heer de Kempenaer ongetwijfeld vervaarlijk voorkomen, al is het dat hij partij zou trekken voor de Badensche bureaukratie. Als wij voor het behoud zijn der ministeriën van eeredienst, dan is het juist, omdat de teedere belangen niet zouden zijn toevertrouwd aan de heerschzucht van eene onverantwoordelijke bureaukratie, die overal de bekrompenste en ondragelijkste tirannij heeft geschapen, die ze wikkelt in een net, dat zich noch openen, noch verscheuren laat. Juist omdat wij vrijheid van godsdienst en geen banden willen, juist daarom achten wij het voortbestaan der ministeriën noodig. Worden zij een onderdeel van een departement, dan zullen zij door de hand van onverantwoordelijke bureaukraten worden gewikkeld in een keurslijf van formaliteiten, die de minister den tijd noch de gelegenheid heeft om na te gaan, en die met der tijd hatelijke banden zullen en moeten worden. Men zie slechts hoe de bureaukratie te dien opzigte overal elders ondragelijke boeijen heeft gesmeed. De heer van Eck acht de kerk slechts als partikuliere genootschappen en kent haar dus slechts een *jus privatum* toe. Dat is een thezis, die men op het papier verdedigen kan met allerlei soort van argumenten, maar die steeds in de praktijk faalt. Het is waar, de protestantsche kerkgenootschappen zijn overal, waar zij geen Staatskerk waren, beschouwd geworden als partikuliere genootschappen, en het is moeijelijk hun een ander karakter te geven, juist om hun beginsel. En is het niet daarom, dat overal de Staat zich daarvan heeft meester gemaakt ten einde ze te verheffen tot publiek regt? Met de Katholieke Kerk is het anders. Men kan van haar zeggen wat men wil. Maar wat men ook doen moge, hetzij men haar beschermt, hetzij men haar vervolgt, altijd springt het in het oog, dat zij niet is *juris privati*, maar *juris publici*. Geene mogendheid in Europa die ten minste zulks niet feitelijk erkent. Ten slotte heeft de heer van Eck nog aangevoerd om het te betreuren, het bandhaven der elf *réserves*. Maar die elf *réserves* pleiten niet voor, maar tegen het systeem van den heer van Eck. Hadde de hervormde gezindheid een minister gehad, die zich geheel aan zijn departement had kunnen weiden, wij gelooven niet dat hij zoo *cavalièrement* zou zijn overgegaan tot het besluit, waarbij die *réserves* gemaakt zijn.

Na den heer Zijlker, die tegen het behoud der departementen schijnt, maar nadere inlichtingen afwacht, komt de heer de Kempenaer aan het woord. Hij meent, dat de Kamer zich niet tegen de departementen kan verzetten, omdat de Koning het regt heeft ze in te stellen. Is hier de heer de Kempenaer niet een weinig te veel advokaat en meer koningsgezind dan de Koning zelf? Als de Grondwet zoo mag worden uitgelegd, dan kan het werk der Kamer zeer worden vereenvoudigd en beperkt tot het blindelings goedkeuren van hetgeen Z. M. regering zal gelieven voor te dragen. Eene tweede rede, waarom hij het behoud der departementen verdedigt, is meer opmerkelijk. Zij bestaat hierin, dat de godsdienst wel vrij is, maar toch moet worden beteugeld. Let wel: *beteugeld!* waarom beteugeld? Omdat zij ontaard is. Zij is een twistappel geworden ten einde staatkundige doeleinden te bereiken. Wij vermoeden dat de spreker ook Baden heeft op het oog gehad; ofschoon daarvan niet duidelijk blijkt in het verslag dat voor ons ligt. Maar bepaaldelijk heeft hij zijn hartstogtelijken uitval gerigt tegen de groenen, als hij de afscheidingen in de hervormde kerk bespreekt. Wat een diepe afkeer straalt niet door in zijne woorden wanneer hij zegt: dat die partij door middel der godsdienst op het Staatsgebied wil treden, zij twist, vuur en vlam wil, en daarom de akademien niet wil doen zijn leerscholen en oefenperken, maar strijdperken en twistzalen, om reeds in jeugdigen leeftijd staatkundige en godsdienstige partijschappen aan te vuren? enz. Wij zouden haast meenen een artikel van de *Fakkel* te lezen. Wij zijn 't op staatkundig terrein zelden eens met de „vrienden;" maar zulk een aanval, in zulken toon en in zulke bewoordingen, achten wij veroordeelenswaard. Het is waar, er loopt veel politiek door onder de godsdienstige beginselen der „vrienden." Maar toch die godsdienstige beginselen zijn te gemeend, te ernstig opgevat en te zeer met ijver behartigd, dan dat iemand het regt zou hebben daarin alleen een politiek komediespel te zien, dat geen ander doel zou hebben, dan het land in staatkundige en godsdienstige partijschap te verdeelen, om te kunnen heerschen. Indien de heer de Kempenaer zich verbeeldt, dat hij door zulke hartstogtelijke overdrijvingen de Kamer zal brengen tot beteugeling der godsdienst, dan vergist hij zich niet weinig. Met genoegen merken wij in het verslag der *Grondwet* op, dat de Kamer zijn betoog slechts met één medelijdend lachje heeft onthaald.

Intusschen, deze diskussie, gelijk die over 't onderwijs doet zien in welke grenzelooze verdeeldheid en verwarring de Protestanten uit elkander loopen, en het Protestantismus zich verliest. Pijnlijk worden wij aangegrepen als wij getuigen zijn van die zoo in het openbaar in vijandige twisten uitspattende verdeeldheid. Hoe luide spreekt daarbij niet de verwonderlijke eenheid der Katholieke Kerk! Ach, mogte het weder worden één schaapstal en één herder, en de thans onder elkander twistenden zich vereenigen in één geloof, in éene hoop, in éene liefde onder het Kruis van Christus geplant op de rots, Petrus, waartegen zich al de stormen van 18 eeuwen hebben verbrijzeld.

De heer Blaupot ten Cate heeft teregt aangemerkt, dat door de opheffing der departementen niet wordt uitgemaakt de quæstie der afscheiding van Kerk en Staat. Hij geeft in bedenking één ministerie op te rigten, dat een ministerie voor eeredienst, voor onderwijs en armwezen zou zijn; een denkbeeld weinig geschikt om ten onzent ingang te vinden, vooral ook daarom, omdat hervormde en katholieke eerediensten niet gevoegelijk aan éene leiding kunnen worden toevertrouwd. Men behoeft zich slechts het gebeurde der laatste maanden voor oogen te stellen, om de onmogelijkheid daarvan in te zien.

De heer Storm heeft als altijd het behoud der ministeriën bestreden, omdat hij meent dat de bemoeijingen van dat departement gerustelijk aan het hoofd van een ander departement kunnen worden overgelaten. Wij hebben boven gezien, wat wij daarvan denken. De afschaffing van de departementen zou de godsdiensten onvermijdelijk overleveren aan den wil van eene onverantwoordelijke bureaukratie. Wij hebben liever met een verantwoordelijken minister te doen. Tegen den heer de Kempenaer heeft de geachte spreker uit Breda voldingend bewezen, dat de Kamer geregtigd is, het nut van uitgetrokken uitgaven te beoordeelen, en naar dat oordeel te handelen.

Als een bewijs van de onhandigheid van den heer de Kempenaer mag gelden de redevoering van den heer Elout, die naar aanleiding daarvan twijfelt of het behoud der departementen wenschelijk is. Die twijfel wordt nog gevoed door de zienswijze dezer regering, waarvan „de vrienden" niet veel steun schijnen te verwachten. De heer Elout is van meening, en die meening is ook de onze, dat de regering verpligt is acht te geven op de belangen en regten der Kerk, in zake van armbestuur, en schoolwezen. Wat het hooger onderwijs betreft, daarin zijn wij, in zooverre zulks de theologie betreft, niet betrokken. Maar wat de overige vakken aangaat, de beginselen aan onze universiteiten geleerd laten veel te wenschen overig. Maar dat is eene niet te verhelpen kwaal van de verdeeldheid der Protestanten onderling. Ware, wij zeggen niet het Protestantismus, maar slechts de hervormde kerk een eensgezind kerkgenootschap, omtrent de leer, er ware eene oplossing mogelijk. Maar hoe kan nu de quæstie worden uitgemaakt bij een zoo groot en zoo ver uiteenloopend verschil van leer? 't Is droevig niet slechts voor de Protestanten, maar ook voor de Katholieken; want ook wij lijden daaronder dat voor het hooger onderwijs geene betere regeling mogelijk is. Menig een onzer jonge lieden bekomt aan de universiteiten eene niets minder dan katholieke vorming. — De heer Elout zal zijne stem afhankelijk maken van de verklaring der regering omtrent de verhouding van het departement tot de Kerk.

De minister van Financien, als belast met het departement van Hervormde eeredienst, heeft geantwoord, dat de afscheiding van Kerk en Staat niet verhindert het voortbestaan van talrijke betrekkingen van teederen aard, die nuttig zijn en van onberekenbaar goede gevolgen voor Kerk en Staat. Hij meent dat het op den duur niet mogelijk is die goed te behartigen dan door afzonderlijke ministers. De minister heeft verder geantwoord op de bezwaren, protestantsche aangelegenheden betreffende, meest met verwijzing naar de memorie van beantwoording. Wat de *réserves* betreft heeft hij herhaald, wat daar staat te lezen, dat de regering zich door die *réserves* niet heeft willen mengen in kerkelijke zaken, maar dat zij, door het reglement van 1851 goed te keuren, zich onthouden heeft een oordeel uit te brengen over hetgeen daarin *omtrent regten van anderen* mogt zijn verordend. De minister heeft niet geantwoord op de gevraagde inlichtingen van den heer Elout.

Daarom verschijnt de heer Groen van Prinsterer, die al aanstonds vraagt, wat de heer Elout van des ministers redevoering denkt. Intusschen, inkonsequent met zijne antecedenten, begint de heer Groen, die tegen het ministerie-Thorbecke altijd gestreden heeft voor het behoud der departementen, thans aan heur nut te twijfelen. 't Is in het oogloopend, hoe de heer Groen met zijne beginselen en met zijne reputatie speelt. Nu zijn 't weêr de ministeriën van eeredienst, die hij bereid is los te laten, alhoewel hij daarvan eene misdaad heeft gemaakt, toen het ministerie-Thorbecke aan 't roer was. Geeft de heer Groen aan zijne tegenstanders niet het regt, om hem in het vervolg te vragen, wanneer hij iets zal bestrijden, of zulks geschiedt om de zaak zelve, of slechts om oppozitie te maken? Zulks is toch van belang te weten. Wij betreuren 't voor 't betoog van den spreker, die den uitval van den heer de Kempenaer op zijne plaats heeft gezet, dat hij dat welsprekend deel zijner redevoering doorweven heeft met die jammerlijke palinodie. De verdediging van den heer Groen tegen den heer de Kempenaer, al is het dat wij daarin niet alles beamen, was belangrijk. Zeer juist is zijne aanmerking, dat de taak, die den heer de Kempenaer aan de ministers van eeredienst wil opdragen, veeleer aan een minister van politie past. De heer Groen van Prinsterer heeft een waar woord gezegd, toen hij opmerkte, dat de heer de Kempenaer, als hij

van beteugeling sprak, welligt ook het oog had op de Katholieke Kerk. Die rigting, zegt de heer Groen, kan door geene vrijzinnige wetten beteugeld worden. Wilt ge beteugeling zoo gaat hij voort, rigt dan uwe wetten zoodanig in, dat zij met de wetten van den hoogsten wetgever niet in strijd zijn. Intusschen, de heer Groen heeft nog een ander woord, dat opheldering zou behoeven. Van de Katholieke Kerk sprekende lacht hij tegen haar groote veerkracht en groote behoedzaamheid noodig. Waartoe die veerkracht? Het is niet gezegd, althans niet in het verslag dat voor ons ligt.

Hij eindigt met te verklaren waarom hij vóór stemt, als hij vóór zal stemmen; 1°. omdat hij aan de prærogatieven der kroon liever te veel dan te weinig geeft. Maar de heer Groen heeft eerst aangetoond, dat het prærogatief der kroon in de zaak niet is betrokken, en dat men gerustelijk de zaak kan afkeuren; 2°. omdat hij niet wenscht de positie van bondgenootschap met het ministerie in schijnbare vijandschap te doen verkeeren. Arme partij der vrienden! wat is zij in toon gedaald, als wij denken aan die dagen, waarin men zijn hart in vreugde uitstortende zich niet ontzag uit te roepen: nog één ontbinding en wij zijn er! 3°. omdat de regering de zaak nog eens in nadere overweging zal nemen, vooral bij de duidelijke gezindheid der Kamer tegen het herstel van zoodanig minister. Nota bene! de Kamer heeft het groote meerderheid voor het herstel des ministers gestemd.

De heer Groen besluit, alsof hij nooit voor het behoud der departementen gesproken hadde, met te herinneren, dát, zoo hij vóór stemt, daaruit geen antecedent voor het vervolg mag worden getrokken. En de overige antecedenten, de stemmingen en redevoeringen, onder 't ministerie Thorbecke gehouden? Is dat alles met het ministerie Thorbecke in den April-storm verdwenen?

De heer van Nispen is voor het behoud der ministeriën. Hij erkent dat er buiten 's lands strijd bestaat; maar hij vreest den uitslag van den strijd niet. Met der daad. Regt zal dáár over geweld zegevieren. De geachte spreker noemt de Kerk een gewigtige bondgenoot van den Staat. Hij wenscht beide op een voet *de bons procédés*. Hij hoopt dit vooral met het oog op de gesteldheid van het vaderland, en acht niets dienstiger om botsingen te voorkomen.

De heer van Wintershoven, die huiverig was om zijne stem aan de begrooting te onthouden, wordt daartoe nogtans genoopt door de redevoering van den heer de Kempenaar, waaraan hij meent dat de regering zijne adhaesie heeft gegeven.

Zulks geeft den heer de Kempenaer aanleiding om van zijne onhandigheid zoo veel mogelijk terug te nemen, 't geen hem weinig baat. De heeren Mackay en Groen van Prinsterer, de laatste met bijzonder veel gevatheid, hebben den woordvoerder van Tiel woord voor woord terug gegeven. De heer Groen heeft hem eene verdiende kastijding toegediend, die evenwel juist geene verdediging was tegen de verwijten den »vrienden" toegeworpen, behalve aan het slot, waar de bekwame spreker met veel juistheid de beginselen van den heer Kempenaer karakterizeert, als eischende een onvoorwaardelijke onderwerping der gezindheden aan elke wet van den Staat. De heer Groen noemt die rigting in waarheid geknakt. En hij heeft regt er op te roemen, dat hij persoonlijk met zijne vrienden daartoe heeft bijgedragen.

De minister van hervormde eerediensten gevoelt zich verpligt te doen kennen, dat hij geen deel genomen heeft in de opvatting van het woord »beteugeling" door den heer de Kempenaer gebezigd, die later het heeft verklaard in den zin van den heer van Nispen. Hij meent niet een enkel woord te hebben gezegd, dat regt gaf om hem met den heer de Kempenaer op ééne lijn te plaatsen.

De heer van Wintershoven, die zulks toch meende verstaan te hebben, heeft met genoegen de opheldering des ministers vernomen.

Na de sluiting der algemeene beraadslagingen verklaart de heer Reinders zich tegen art. 1, het traktement des ministers.

De heer van Hoëvell schetst den indruk, dien deze diskussie op hem gemaakt heeft. Met der daad, die indruk is ook op ons groot. In April stonden de heeren Groen en de Kempenaer in één gelid. En nu? Als water en vuur tegen elkaâr. Het bondgenootschap, toen aangegaan, is verbroken. Hij stemt tegen het art. 1, omdat hij ministers van eerediensten onnoodig acht. Ook de heeren van Eck en de Man verklaren zich nader tegen dien post. Desniettegenstaande wordt art. 1 aangenomen met 44 tegen 16 stemmen. De begrooting zelve is aangenomen met 50 tegen 12 stemmen.

Men leest in den *Bien Public*, te Gend uitgegeven wordende, den volgenden brief uit Londen, dd. 24 Nov.:

»'t Is mij onbekend of de dagbladen van uw land het regtsgeding van Rafaele Ciocci hebben vermeld, dat in dezen oogenblik de openbare nieuwsgierigheid tot zich trekt. Die ellendige afvallige, de waardige volgeling van Achilli, die een jaar geleden, de held van den dag der Protestanten was, sedert de uitgave van een ongerijmd boek, waarin hij de omstandigheden van zijn apostazie beschrijft. In verscheidene kostscholen van jonge jufvrouwen toegelaten tot het onderwijzen der Italiaansche taal, vond hij het toppunt zijner wenschen bereikt, en was het hem gelukt de genegenheid eener oude zeer rijke dame te winnen, die hij overreedde met hem te trouwen. Hedens intusschen, eischt de ongelukkige vrouw eene scheiding, tot reden aanbrengende de slechte door haar ondergane behandelingen en feiten van zulk een schandelijken aard, dat het mij onmogelijk is in eenige bijzonderheden deswege te treden. Wij moeten bij deze gelegenheid aanstippen, dat onze anglikaansche landgenooten, ons in eene tamelijk neteliger gesteldheid brengen, door de beweerde bekeeringen, die zij onder ons te weeg brengen. Indien het gedrag der afvalligen, welke zij onder hunne vanen scharen, en die zij op de planken van *Exeter Hall* laten paraderen, niet *middelmatig* onzedelijk ware, wij zonden ons niet in de verlegenheid vinden, er van te spreken. Maar hun wangedrag, hunne schanddaden zijn zoo afzigtelijk, dat wij gedwongen zijn tot volstrekte stilzwijgendheid. Gij herinnert u ongetwijfeld de zaak van Achilli, hierboven aangehaald: Ondanks zijne bekende onzedelijkheid had de ellendige een vernis van uiterlijke betamelijkheid weten te bewaren, 'tgeen veroorloofde de debatten te analyzeeren; nu integendeel, is het niet mogelijk den sluijer op te ligten die het walgelijk tafereel des levens van den nieuwen apostaat bedekt.

»Ziedaar, mijnheer, de *bekeerden* waarop het protestantismus roem draagt en tegenover de doorluchtige namen stelt die dagelijks zich aan ons voegen. Men stelt tegenover de Newmans, de Spencers, de Thynnes, de Mannings en zoo vele anderen, die de gehavende vaan van het Anglikanismus hebben verlaten, het afzigtelijk driemanschap van Achilli, Grocci en Gavazzi. Tegenover algemeen geachte mannen, vroeger de roem der Anglikaansche kerk, die hen met smart in ons legerkamp heeft zien overgaan, stelt men drie onbekende komedianten, door onze Kerk uit haren schoot verworpen en die door lieden, welke zich zelven achten, hetzij protestantsch of katholiek, als venijnig adderengebroed vermeden worden.

»Onder het nieuws geschikt om de belangstelling uwer lezers te boeijen, kan ik u berigten dat de oudste zoon van Lord Camoys in de orde der Redemptoristen is getreden, en de zoon van den Graaf Fingall als novice in het gestigt der Jezuiten te Stonyhurst; deze laatste heeft zijn ontslag genomen als kapitein bij het 52e regiment van linie, om in dienst te gaan van den God der heerscharen in den grooten strijd van de waarheid tegen de dwaling. Bovendien zijn in het geestelijk kollegie van Rome opgenomen de eerwaarde Edw. Howard, de eerw. Stonor; M. Belancy, vroeger Anglikaansch rektor in Sussex en de heer Burke, neef van den Kardinaal Wiseman. Gisteren las ik in een protestantsch blad dat, terwijl de heer Rich. Sheridan zich aftobt door het houden van lange redevoeringen tegen de Katholieken in het Noorden van Engeland, zijn zoon eenvoudig het Anglikanismus heeft afgezworen. Men kan bijgevolg zeggen dat de terugkeer tot de eenheid steeds zijn triomftogt vervolgt.

»De groote kerkelijke vergadering van Birmingham is gesloten geworden met al de praal, welke de Kerk in hare verhevene plegtigheden weet ten toon te spreiden; 105 priesters waren tegenwoordig, waaronder de leden van zes geestelijke orden.

»De Eerwaarde pater Newman heeft te Liverpool zijn openbare lessen over de geschiedenis van het Turksche rijk geëindigd; wij hopen spoedig de uitgave er van te zien. De eerwaarde Dr. Cohill zal openbare lessen over de sterrekunde te Manchester geven. Door hare letterkundige en wetenschappelijke werken, door de kursussen welke onze geestelijkheid van alle zijden opent, beantwoorden wij zegevierend de lasterlijke aantijging dat onze Kerk de vijandin van verlichting zou zijn en met een blinddoek de oogen harer kinderen bedekt. Onze geleerde kardinaal heeft den weg geopend, door zijne voortreffelijke beschouwingen die hij onlangs heeft uitgesproken over de moeijelijkste en belangrijkste wetenschappelijke vraagpunten: Onze vorige geestelijke sommiteiten volgen waardiglijk zijn voorbeeld. De aanstaande opening onzer katholieke universiteit te Dublin, onder het rektorschap van den uitstekenden Dr. Newman zal trouwens een ander zegevierend antwoord zijn op de ijdele beschuldigingen der Anglikaansche partij. Wat betreft het tijdstip der verwezenlijking van den grooten vooruitgang der katholieke zaak, wij hebben reden te gelooven, dat wij eindelijk tegen het begin van 1854, de plegtige opening zullen zien der belangrijke instelling waar de Iersche, de Engelsche en Amerikaansche jongelingschap eene geheel katholieke opvoeding in de hoogste takken van het onderwijs zal erlangen, zonder mengsel van eenige dwaling of ongeloof."

Vervolg van het Bijvoegsel.

Zulke oorzaken waren werkelijk voor de rijzing van den prijs van het varkensvleesch in den laatsten tijd aanwezig namelijk sterk vermeerderde consumtie; buitengewone duurte der voedingsmiddelen voor de varkens, bijzonder ook van de aardappelen, waardoor de aanfokking is belemmerd, verhooging van den algemeenen marktprijs van het vee, vooral te Londen, waar kort vóór de afschaffing van den accijns de prijs der varkens lager was en eerst met dat tijdstip eene rijzing daarin heeft plaats gegrepen, en dergelijke oorzaken meer. Zelfs kan men aannemen, dat het regt van invoer, hoe uiterst gering dit ook wezen moge, den toevoer van buiten nog altijd eenigermate belemmert, al ware het slechts uit hoofde der aan de heffing van het regt verbodene formaliteiten.

Evenzoo hield men het er voor, dat bijzondere oorzaken hebben bestaan voor het verschijnsel, dat de afschaffing van het oktrooiregt op het slagtvee te Parijs in 1848 niet de verlaging van prijs van het vleesch ten gevolge heeft gehad die men daarvan verwacht had. Men moest daarbij denken aan den monopoliegeest van de vereeniging der Parijsche slagers, die over groote kapitalen kon beschikken; aan het hooge invoerregt op slagtvee, dat tot in den laatsten tijd in Frankrijk heeft bestaan, en aan de omstandigheid, dat de opheffing van het octrooiregt te kort heeft geduurd, om hare geheele werking te doen gevoelen.

Werd hier te lande de accijns op de runderen en kalveren afgeschaft, na eenigen tijd zou zich, volgens dat gevoelen, zeer zeker eene evenredige vermindering in den prijs van het vleesch openbaren, die ook op den prijs van het varkens- en schapenvleesch niet zonder gunstigen invloed blijven zouden.

§ 10. Maar gesteld nu eens, dit ware werkelijk het geval, wie zouden dan — en dit is, naar het gevoelen der groote meerderheid, het hoofdpunt, dat de zaak beslist — door de afschaffing van den accijns op het rund- en kalfsvleesch worden gebaat? Met andere woorden, op welk gedeelte der bevolking kan men rekenen, dat deze accijns voornamelijk drukt? Het antwoord van verre de meeste leden heeft geen ander kunnen zijn, dan: — het meest vermogende of ten minste het meer gegoede deel der natie. Slechts voor een betrekkelijk zeer klein gedeelte zou de afschaffing te goede komen aan die klasse van minvermogenden, waarop in de Memorie van Toelichting bijzonder wordt gedoeld.

De memorie schijnt, wat dit punt betreft, eenigermate in tegenspraak te zijn met zich zelve. Zij gaat uit van het denkbeeld, dat er iets moet worden gedaan om den druk te lenigen, die, gelijk men beweert, uit de tegenwoordige duurte der levensmiddelen ontstaat. Uit den aard der zaak denkt men daarbij het eerst aan de arbeidende klassen en aan de allereerste levensbehoeften en verwacht, dat er bijv. sprake zal zijn van den accijns op de rogge, of van die op zout en zeep, waarin ook de armste zijn aandeel draagt. In plaats daarvan komt het op de afschaffing neder, die, naar evenredigheid, juist het meest op den meest gegoede drukt.

Dat dit met den accijns op het geslagt het geval is, schijnt naauwelijks voor tegenspraak vatbaar. Hoe wenschelijk het zou zijn, dat onder de mindere standen een ruim gebruik van dierlijk voedsel plaats vond, wie de werkelijkheid raadpleegt bevindt, dat zij daarvan meestal verstoken zijn. Men kan, naar veler oordeel, rekenen, dat twee derden der bevolking óf geen dierlijk voedsel bekomen kan, óf zich met schapen- en varkensvleesch vergenoegt; dat slechts bij één derde deel verbruik van rund- en kalfsvleesch plaats vindt, en dat dit verbruik bij dat deel der bevolking in dezelfde verhouding toeneemt, als het vermogen grooter, of de levenswijze kostbaarder is. Er waren leden, die, op grond hunner persoonlijke ondervinding, het gevoelen voorstonden, dat ten platten lande, ten minste in sommige provinciën des Vaderlands, naauwelijks *één tiende* der bevolking eenig rund- of kalfsvleesch verbruikt. In de steden is de verhouding eenigzins gunstiger, maar ook ten dien aanzien kon men niet verder gaan, dan door te stellen, dat het aantal dergenen, die den accijns helpen betalen tot dat van hen die niets daarin dragen, staat als van 1 tot 4.

Dat deze schattingen juist moeten zijn, blijkt reeds uit de opbrengst der belasting zelve. Die opbrengst bedraagt twaalf tonnen gouds en dus voor eene bevolking van drie millioen zielen 40 cents per hoofd, waaruit, als ieder ingezeten rund- of kalfsvleesch at, volgen zou, dat het verbruik per hoofd, volgens de berekening in de Memorie van Toelichting, 4 pond 's jaars en volgens de berekening die men daar tegenover heeft gesteld, 8 pond zou bedragen.

Maar nu heeft men slechts rondom zich te zien, om zich te overtuigen, hoe oneindig sterker het verbruik in de huisgezinnen der gegoeden is, en dus, hoe overgroot het aantal der ingezetenen moet zijn, die niets of uitermate weinig tot de af te schaffen belasting bijdragen. Volgens eene daaromtrent medegedeelde opgave heeft men in het uit zeven personen zamengesteld huisgezin van een ingezeten van eene onzer steden, die zonder tot de zeer vermogenden te behooren, vrij ruime inkomsten geniet, in 1852 500 pond rund- en kalfsvleesch verbruikt, en is dus door dat huisgezin, volgens de berekening tegen 5 cents per pond, *f* 25 tot de belasting bijgedragen. In een ander huisgezin van een der meest gegoeden in den lande, die verscheidene bedienden heeft en op eenen grooten voet leeft, heeft de belasting, naar denzelfden maatstaf berekend, over 1852 *f* 15 per hoofd bedragen. Zulk een ingezeten zou dus, indien men zijn huisgezin op tien personen rekent, door de

afschaffing der belasting *f* 150 's jaars winnen, en dat, terwijl hij zulk eenen last zonder eenig bezwaar dragen kan volstrekt geene leniging van druk behoeft!

Beschouwt men de zaak uit een meer algemeen oogpunt, dan schijnt men niet verre van de waarheid verwijderd te zijn door te stellen, dat die ingezetenen uit den minderen burgerstand, waarop de Memorie van Toelichting doelt, door elkander gerekend, het dubbel dragen van het algemeen cijfer van den accijns per hoofd. en dus 80 cents per hoofd, hetgeen voor een huisgezin van vijf personen *f* 4 's jaars uitmaakt, en dus zulk een ondragelijken last niet kan genoemd worden. Men moet, als men van dezen stand spreekt, toch niet uit het oog verliezen, dat in dien kring vooral, bij eenige welvaart, verbruik niet van rund- of kalfsvleesch, maar van spek en schapenvleesch te vinden is.

Men moet al verder niet uit het oog verliezen, dat volgens alle deskundigen, de slagters den accijns voor verre het grootste deel aan de meer vermogenden in rekening brengen, die de beste stukken vleesch voor hunne tafels verlangen, en dat op de stukken van minder goede hoedanigheid, op vet, beenderen en dergelijke dus geenszins het geheele cijfer, maar slechts een gering deel van den rijksaccijns drukt. Op de vleeschmarkten en in de slagterswinkels van sommige onzer steden wordt het goede rundvleesch voor 2/3 van den prijs verkocht, dien de slager voor de uitgezochte stukken aan den vermogenden ingezeten in rekening brengt.

Voegt men dit alles bijeen, dan komt men tot de reeds aangeduide slotsom, dat de afschaffing van den rijks-accijns eene aanmerkelijke schade aan de schatkist zou toebrengen; dat daarentegen door de afschaffing alleen de meer gegoeden in den lande zeer zouden kunnen worden gebaat; de mindere burgerstand slechts eene betrekkelijk zeer geringe verligting zou erlangen, en ten minste twee millioen ingezetenen niet de allerminste leniging in hunnen druk zouden verwerven.

Er waren intusschen verscheidene leden, die, ofschoon zij in het belang der minvermogenden de tegenwoordige duurte der levensmiddelen betreurden, daarom niet konden toegeven, dat de daaruit voortspruitende druk van bedenkelijken aard is, of ten minste niet door andere gunstige omstandigheden, zooals overvloed van werk voor de arbeidende klassen, wordt opgewogen.

Deze leden meenden het verder als een belangrijk en verheugend feit te moeten beschouwen, dat de meerdere duurte van het vee in de laatste jaren en de sterk toegenomen uitvoer, tot nu toe van weinig of geen invloed zijn geweest op het verbruik van vleesch. Ten bewijze dezer stelling beriepen zij zich op de volgende opgave der gedurende het laatste tiental jaren hier te lande veraccijnsde runderen.

In	1843 heeft dit aantal bedragen	[illegible],929
"	1844	123,990
"	1845	146,286
"	1846	127,335
"	1847	131,582
"	1848	123,892
"	1849	124,109
"	1850	149,057
"	1851	149,111
"	1852	147,247

Het blijkt dus, dat het verbruik van vleesch in de laatste tien jaren over het geheel is toegenomen, en dat in dat tijdvak slechts twee jaren zijn geweest, waarin het aantal veraccijnsde runderen van 1852 is overtroffen.

De voorstanders van het voorstel meenden, dat op de voorafgaande redeneringen zeer veel was af te dingen, vooral wat het belang van den minderen burgerstand bij de afschaffing van den rijks-accijns betreft. Al wilde men alles aannemen, wat omtrent het verbruik van vleesch door dien stand gezegd was, dan volgde daaruit nog geenszins, dat de opheffing van den accijns voor hem van ondergeschikt belang was. Mogt de afschaffing van den accijns daling der vleeschprijzen ten gevolge hebben, dan zou dat deel, waarmede zich de mingegoede meest vergenoegen, in evenredigheid dalen en dus voor hem ligter verkrijgbaar worden. Zoo iets was te eer te verwachten, omdat de afschaffing van den accijns meer levendigheid en grootere konkurrentie in den vleeschhandel zou te weeg brengen. Men moest toch niet vergeten, dat elke uitbreiding van den kring, waarin dierlijk voedsel bereikbaar is, als eene groote weldaad voor de natie moet worden beschouwd.

§ 11. Nog is het voorstel tot afschaffing van den accijns op het geslagt in verband beschouwd met het belang der gemeenten. Men heeft daarbij op den voorgrond gesteld, dat het voorstel, zoo als het daar ligt, vrij duidelijk in strijd is met het hoofdbeginsel van de artt. 249 en 250 der gemeentewet. Als men bij het eerste dier artikelen bepaald vindt, dat het verbruik van *zout, zeep, aardappelen, varkensvleesch en schapenvleesch* niet gemeentelijk mag worden belast, kan daarvoor wel geene andere reden worden uitgedacht, dan dat het hier eerste levensbehoeften der minvermogenden geldt. Maar als men nu daarentegen in art. 250 rijksbelastingen op voorwerpen van algemeen verbruik vindt opgeteld, wat van onder bepaalde voorwaarde 150 gemeente-opcenten mogen worden geheven, als men onder die voorwerpen — behalve *de tarwe*, die in het artikel als veel meer belastbaar dan *de rogge* wordt beschouwd — *het rund- en kalfsvleesch* op eene lijn met den *wijn en het gedistilleerd* ziet geplaatst, komt men tot de overtuiging, dat de wetgever bij het zamenstellen der gemeentewet, het hooger gemeentelijk belasten van die beide soorten van vleesch heeft toegelaten, omdat zij bovenal door de meervermogenden worden verbruikt. En toch zou men nu diezelfde soorten van vleesch als bij voorkeur en vóór alles van rijksbelastingen ontheffen!

Doch wat ook van deze strijdigheid zijn moge, door de afschaffing van den Rijks accijns op het geslagt zou, naar het oordeel der groote meerderheid, groote stoornis in de huishouding van een aantal gemeenten worden gebragt. Er zijn ruim 50 gemeenten in ons land, die 100 of meer opcenten op de bedoelde accijns heffen, en daaronder behooren de voornaamste steden des lands. In Amsterdam brengen deze gemeentelijke opcenten drie tonnen gouds op, in Utrecht *f* 60,000, in 's Gravenhage ruim *f* 80,000. Nu laat het voorstel wel den weg open, om na de afschaffing van den Rijks-accijns, in zoodanige gemeenten eene belasting op het geslagt der runderen en kalveren als eigen middel in te voeren, doch het valt in het oog, dat dit dan met zeer groote gevaren gepaard zou gaan. Vele gemeenten, die zich nog naauwelijks van den schok, door de plotselinge afschaffing van den accijns op de varkens en schapen veroorzaakt, hebben hersteld, zouden naar andere middelen moeten omzien om zich schadeloos te stellen, en daar eene zoo aanzienlijke verhooging der direkte belastingen, als voor dat doel zou moeten worden beproefd, naauwelijks denkbaar is, zou de zaak uitloopen op treurige verwarring van gemeentelijke financiën.

Eenige leden meenden, dat zoodanige beschouwingen hier niet konden gelden. Indien, zeiden zij, sommige gemeenten ten gevolge van het hoog opdrijven der opcenten op de accijnsen thans in moeijelijkheden gewikkeld zijn, of zulks bij de aanneming van het voorstel nog meer mogten worden, dan was dit aan onvoorzigtigheid of verkeerd beheer, vooral ook in vroegeren tijd, te wijten. De algemeene wetgever mogt zich door de verkeerdheden, die de gemeenten in hare inwendige huishouding hadden laten binnensluipen, niet laten terughouden van afdoende verbetering in het belastingstelsel des Rijks.

Nog is de aanmerking gemaakt, dat het ontwerp van wet, hetwelk door de voorstellers is overgelegd, in art. 3, met opzigt tot de gemeenten, bepalingen behelst, die, zonder verdere aanvulling, ook als men anders de wet goedkeurde, onaannemelijk zouden zijn. Uit die bepalingen vloeit toch voort, dat de gemeenten, die thans aanzienlijke inkomsten uit de opcenten op het geslagt genieten, deze eensklaps op 1 Januarij 1854 zullen verliezen, tenzij eene Koninklijke beslissing haar uitdrukkelijk de verdere heffing toelaat. Maar hoe zou het nu, zelfs bij de meest bespoedigde afdoening der zaak, vóór den eersten Januarij 1854 mogelijk zijn, daarover voor elke der belanghebbende gemeenten te beslissen?

§ 12. In de laatste plaats is de voorgestelde afschaffing van *het tonnegeld der zeeschepen* in overweging genomen. Daarbij hebben eenige leden verklaard, op grond van het door hen voorgestaan beginsel, om handel en scheepvaart zoo veel mogelijk van alle belemmeringen, waarmede deze te strijden hebben, te bevrijden, *of* sterk voor dadelijke afschaffing gestemd te zijn, *of* wel ze onder andere omstandigheden, en alsdan zoodra de finantiëele toestand des Rijks zulks toelaat, allezins wenschelijk te achten.

Verre de meeste leden echter gaven te kennen, dat zij zich tegen het denkbeeld, om door eene afschaffing van het tonnegeld, de middelen der schatkist met een half millioen gulden 's jaars te verminderen, voor alsnog met nadruk moesten verzetten.

Menig offer, zeiden zij is in de laatste jaren aan den handel gebragt. Zoo heeft de schatkist een verlies van *f* 200,000 door de opheffing der Rijn-en Maasvaartregten, van *f* 130,000 door de afschaffing der doorvoerregten geleden. De kanaalgelden zijn in den laatsten tijd met 50, de loodsgelden met 25 ten honderd verminderd. Men zag niet in, waarom die opofferingen nog moesten worden vergroot op een oogenblik als het tegenwoordige, nu handel en scheepvaart bloeijen, en de scheepsreederijen, ten gevolge van eenen gelukkigen zamenloop van omstandigheden, onverwachte voordeelen genieten.

Men zag de noodzakelijkheid van de afschaffing der tonnegelden op dit oogenblik te minder in, omdat van de zijde onzer koopsteden zelve niets gedaan wordt om verouderde misbruiken af te schaffen, die den handel met allerlei ongelden bezwaren. Nog altijd staat Rotterdam, maar vooral ook Amsterdam in dit opzigt in eene ongunstige verhouding tegenover het mededingende Antwerpen. Na de afschaffing van het tonnegeld zou waarschijnlijk die ongunstige verhouding ten volle blijven voortduren. In België wordt een gelijk tonnegeld als in ons Rijk geheven, zelfs is het daar nog eenigermate hooger, omdat er 3 opcenten bijkomen voor den afkoop van den Scheldetol. Wierdt het tonnegeld hier te lande afgeschaft, België zou vermoedelijk zich haasten dat voorbeeld te volgen, even als wij het voorbeeld van België ten aanzien der afschaffing van de vervoeregten hebben gevolgd. Verwezenlijkte zich werkelijk die verwachting, wat werd er dan van het nut van den geheelen maatregel? Alleen de mededinging met Hamburg en Bremen zou dan welligt eenigzins gemakkelijker worden volgehouden; zeker die met Antwerpen niet.

Allerminst heeft men kunnen begrijpen, *hoe de voorstellers* de afschaffing van het tonnegeld, als eene zaak van gewigt voor den aanvoer en dus ook voor den prijs der levensmiddelen hebben kunnen beschouwen, terwijl zij, blijkens hunne Memorie van Toelichting, het al of niet bestaan der regten op de granen, die zij uiterst matig noemen, van weinig belang achten. Die uiterst matige regten op de granen bedroegen dan toch nog altijd voor een last tarwe *f* 8, of, met de opcenten omstreeks *f* 9. Rekent men de waarde van het last tarwe op *f* 400, dan beliep daarvan het invoerregt nog ruim 2 pCt. Als men daar nu tegenoverstelt, dat, om ronde sommen te nemen, van onzen gezamenlijken jaarlijkschen in- en uitvoer van 400 millioen gulden waarde, een half millioen tonnegeld wordt geheven, en dat het tonnegeld derhalve, alles dooreen gerekend, slecht ⅛ ten honderd van de waarde bedraagt, — wat wordt er dan van de vermindering in den prijs der levensmiddelen, die daardoor zou worden te weeg gebragt? Welken invloed kan die heffing van ⅛ pCt. van de waarde op den prijs van een pond brood uitoefenen?

Maar ook, als men meer in de bijzonderheden treedt, is het resultaat, dat de thans geschorste invoerregten op de granen veel meer bedroegen dan het tonnegeld. Die inkomende regten beliepen voor 100 last tarwe *f* 900. Het tonnegeld zou, indien deze 100 last met een schip van 200 ton wierd aangevoerd, hoogstens *f* 100 of *f* 1 per last bedragen. Die uitkomst is wel eenigzins hooger dan de straks op grond eener algemeene becijfering aangenomene, maar toch moet men ook hier vragen: welken invloed kan de heffing van ¼ pCt. van de waarde van een last tarwe op den prijs van een pond brood uitoefenen?

Nu weet men wel, dat de bijzondere wijze, waarop het tonnengeld geheven wordt, verschil maakt, en dat die last bijv. zwaarder kan drukken waar het eene gebrokene lading geldt. Maar er is hier vooral sprake van den aanvoer van granen, en deze zullen dan toch wel altijd met volle ladingen worden aangevoerd.

§. 14. Op grond van al de voorafgaande bedenkingen en bezwaren heeft de zeer groote meerderheid der leden, die aan het onderzoek van het voorstel tot afschaffing van den accijns op het geslagt en het tonnengeld hebben deel genomen, zich tegen de aanneming van dat voorstel verklaard.

Aldus vastgesteld den 30sten November 1853.

VAN GOLTSTEIN.
VAN NISPEN VAN SEVENAER.
VAN RAPPARD.
MEEUSSEN.
DE KEMPENAER.

Bij de plaatselijke cholera-kommissie alhier zijn op 4 December aangegeven 3 lijders en 1 overledene.

Bij de plaatselijke kommissie van geneeskundig toevoorzigt te Rotterdam, is op 4 December aangegeven: *geene*.

Te Delft zijn van 28 Nov. tot 4 Dec. bijgekomen 4 cholera-lijders, hersteld 4; overleden 2, blijvende in behandeling 4

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van Maandag, 5 December.

In deze zitting is bepaald, dat op aanstaanden Woensdag, des namiddags ten twee ure, behandeld zullen worden de wetsontwerpen betrekkelijk de regeling der uitgaven wegens verstrekkingen voor de departementen van Marine en Oorlog, dienst 1853, waaromtrent heden verslag is uitgebragt. Tevens is door de Vergadering medegedeeld dat de heer Cost Jordens, ten gevolge van de aanneming der betrekking van kantonregter, waartoe hij is herbenoemd, heeft opgehouden lid der Kamer te zijn.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 5 Dec. Van de Oostersche aangelegenheden valt niets nieuws met eenige zekerheid te vermelden.

Omtrent de tijdelijke wapenschorsing aan de oevers van den Donau leest men in de *Patrie*: De werkeloosheid der twee oorlogvoerende partijen is, om zoo te spreken gedwongen; maar het valt te betwijfelen of zij lang zal aanhouden, ten minste zoo het jaargetijde maar eenigzins gunstig is. Alles staat er na dat de vijandelijkheden spoedig weder met vernieuwden ijver zullen beginnen. Rusland maakt zijne toebereidselen op de grootste schaal en schijnt van voornemen al de sterkte zijner militaire magt op een punt bijeen te brengen.

Men weet dat de Turken ook te Hirsova een aanzienlijke magt verzamelen en den linker-vleugel der Russen bedreigen.

— Het dagblad van Triëst deelt het antwoord des Sultans mede, op de toespraak van den nieuwen Franschen gezant, en is dus luidende:

»In de tegenwoordige krisis even als vroeger, bouw ik op de zedelijke en stoffelijke ondersteuning mijner oude bondgenooten, Frankrijk en Engeland. Frankrijk, gelijk het overige Europa, heeft het regt, om den vrede te willen. Ik wil hem ook, maar in zoo verre alleen,

dat hij noch het regt mijner souvereiniteit noch de onafhankelijkheid van Turkije kwetst. Op het oogenblik is geen vergelijk mogelijk, zoo Rusland zijne aanmatigingen niet ter zijde stelt, en de Vorstendommen niet ontruimt."

— De ineensmelting (fusie) der twee takken van het stamhuis der Bourbons, welke onlangs tot stand moet zijn gekomen, zal, naar verzekert wordt, eerstdaagsch in den *Moniteur* ter sprake worden gebragt en wel in zeer gematigde bewoordingen.

In een der Duitsche bladen staat vermeld dat de hertog van Nemours een eigenhandigen brief van de hertogin van Orleans aan den graaf van Chambord heeft overgereikt.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 5 Dec. Door de konferentie der vier groote mogendheden alhier, zullen morgen aan de Porte nieuwe voorstellen tot vereffening van het Turksch-Russisch geschil gezonden worden. Volgens dezelve zullen de onderhandelingen zelfs dan voortgezet worden, wanneer de vijandelijkheden mogten voortduren. Men acht de aanneming der voorstellen als zeker.

KEULEN, 5 Dec.

— Van de Neers, 28 Nov. Gelijk in alle katholieke oorden hebben de maatregelen tegen de Katholieke Kerk in Baden eene groote verontwaardiging verwekt. Twee der aanzienlijkste grondeigenaars van dit gewest Graaf H. en Graaf L. hebben, zoodra de uitdrijving der Jezuiten uit Baden bekend was, den heer Provinciaal hunne kasteelen tot voorloopig verblijf aangeboden.

— Karlsruhe, 30 Nov. Heden zijn de niet-Badensche bladen, die in de kerkelijke quæstie tegen het gouvernement waren, wederom toegelaten. Aan de Badensche bladen moet ook verlof zijn gegeven die quæstie te bespreken.

— Durlach. De nog steeds in de gevangenis zijnde kapellaan Holl wordt, in vergelijking met andere gevangenen buitengewoon streng behandeld; bij voorbeeld, men onthoudt hem de gewone wandeling of men verkort ze, dat zeer nadeelig op zijn gestel werkt.

— Freiburg, 27 Nov. Gisteren toen het toegestaan uitstel verloopen was en de Jezuiten zich tot de afreis gereed maakten, ontving de overste het berigt van het ministerie, dat het den Eerw. Paters Jezuiten geoorloofd was, tot nadere opzegging te Freiburg te blijven.

— Van de Schutter, 21 Nov. De Pastoor te Loor gaf in zijne predikatie van 13 Nov. eene schets der verdrukking waaronder thans de Kerk lijdt, daarbij vermijdende elke personaliteit. Hij is ten gevolge daarvan wegens openbare storing der rust, met eene ernstige vermaning gestraft en in de kosten van het verhoor veroordeeld. Den volgenden Zondag kondigde hij eene bedestonde af voor de verdrukte Kerk. Hij werd daarop ten tweedemale wegens storing der openbare rust tot fl 10 boete veroordeeld en in de kosten. Den 27 Nov. las hij den Herderlijken brief voor, zonder eenige aanmerking daarop voor of na te maken. Ten gevolge daarvan werd hij tot 14 dagen gevangenis veroordeeld, nogmaals wegens storing der openbare orde.

— Van de Bodenzee, 21 Nov. De Herderlijke brief is in de meeste Kath. Pastorijen van dit land voorgelezen.

— De Hoogwaarde Bisschop van Munster heeft den 1sten December aan de geestelijken en de geloovigen van Zijn bisdom een mandement gerigt, waarin ZHW. onder anderen aanspoort tot het opzenden van gebeden voor den Aartsbisschop van Freiburg en de met hem lijdende geestelijken, ter opheffing der verdrukking, waaronder zij gebogen zijn, daartoe tot nader order bevelende: 1°. Dat op elken Zon- en Feestdag, na het zoogenoemde algemeen gebed een »Onze Vader en Wees-gegroet" voor de bedrukte Kerk zal gebeden worden; 2°. dat na de gewone namiddaggodsdienstoefening de Litanie van alle Heiligen zal gebeden worden en 3°. dat al de priesters onder het heilig Misoffer de kollekte *pro quacumque tribulatione* ingevolge het voorschrift der rubrieken lezen zullen. Wijders dat genoemd mandement den eersten Zon- of Feestdag na de ontvangst er van in alle kerken en kloosters van den kansel zal worden afgekondigd.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 6 December.

BEVALLEN (3 Dec.): E. J. Woudhuyzen, geb. Nathans, D. A. P. van Eik, geb. van der Hoop, Z. — (4 Dec.): A. M. den Tex, geb. Vriese, D. E. A. Boas, geb. Prins; Z.

OVERLEDEN (1 Dec.): C. D. Meijer, wed. W. H. Kirberger, 52 j.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

ROTTERDAM, 5 Dec. Tarwe. Jarige Puike Zeeuwsche, Vlaams. en Overm. *f* 480, 503; middelsoort *f* 435, *f* 458; geringe *f* 405, 413; N. Zeeuwsche, Vlaamsche en Overm. *f* 480, 503; Blaauwe dito *f* 315, 398; Zomer dito *f* 375, 398. — 156/2 ℔ witb. Poolsche *f* 495; 161/2 ℔ Nieuwe Bovenlandsche Rijs *f* 485; 163/2 ℔ N. Hooglandsche Kleefsche *f* 500; 160/2 ℔ N. Kleefsche *f* 485. — In Veiling: 12 Last 155/2 ℔ witbonte Poolsche *f* 454; 14 id. 155/2 ℔ betere dito *f* 465, 467, *f* 468, dito na de veiling *f* 475. — Rogge. N. Zeeuwsche en Vlaamsche *f* 360, 375; N. Noordbrabandsche *f* 354, 363. — 143, 145/2 ℔ Eupatoria *f* 314, *f* 315, 320; 146/2 ℔ Oude Rijn *f* 310; 146/2 ℔ Fransche *f* 320, 325, 142/2 ℔ Archangel *f* 308, 310; 140/2 ℔ oude dito *f* 300; 140, 141/2 ℔ Archangel te Schiedam *f* 303; 142/2 ℔ Riga dito *f* 300. — Gerst. Nieuwe Zeeuwsche en Vlaamsche Winter *f* 240, 255; n. dito dito Zomer *f* 210, *f* 222. — Haver. Zeeuws. en Polder Korte *f* 123, 138; dito en dito Voeder *f* 102, 114. — Boekweit. Noordbrabandsche op 140/2 ℔ *f* 250, 253, *f* 255; Rijn *f* 248, *f* 250; Oost-Vriess. Veen *f* 240, 245. — Boonen. Zeeuws. Paarden *f* 219, 240; Duiven *f* 255, 278; Walchers Witte *f* 428; *f* 443; Zeeuwsche dito *f* 330, 390; Nieuwe Walchersche Bruine *f* 420, 443; N. Zeeuwsche Bruine *f* 330, 390. — Erwten. Nieuwe Walchersche Blaauwe *f* 375, 390; Dito Zeeuwsche ordinaire *f* 345, 367½; dito dito groote *f* 390, 420; dito dito Witte *f* 307½, 345; dito dito Graauwe *f* 345, 382½; dito Geldersche dito *f* 450, 525. — Slag-Lijnzaad iets meerder gevraagd. Verkocht: 108/109 ℔ Riga *f* 290; 112, 113/114 ℔ Morchansky *f* 330; 111/112 ℔ Arendsburger *f* 312. Naar Inlandsch Zaai dito met redelijken aanvoer prijshoudend. Verkocht: 1e kwaliteit 88 a 90 Stuivers, 2e dito 82 a 85 id. per Dordsch achtendeel. — Nieuw Inlandsch Hennepzaad zonder handel en van *f* 210 tot 213 te bekomen. — Kanariezaad flaauw en 25 cents lager. Verkocht van *f* 11 tot *f* 11,50. — Bruin Nostenzaad, nieuw *f* 18½, 19½, Geel dito dito *f* 13, 16 per Mud. — Raapkoeken *f* 80, 82. Lijnkoeken *f* 110, 115 pr. 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe. 160/2 ℔ Hooglands Kleefsche *f* 480, 490; 156/2 ℔ witbonte Poolsche *f* 480, 490; 159/2 ℔ Mecklenburger *f* 485; 137/2 ℔ Rostocker *f* 475. — Rogge. 150/2 ℔ Fransche *f* 333; 148/2 ℔ Windau *f* 345.

SCHIEDAM, 5 Dec. Moutwijn *f* 18,50; Jenever *f* 23.—; Amst. Proef *f* 24,75, per Ned. vat zonder fust, zonder de belasting.

ANTWERPEN, 5 December. *Graanmarkt* ferm, schoon zich weinig belangrijke zaken hebben voorgedaan. Voor binnenlandsche Tarwe is betaald *f* 18⅛; Kubanka *f* 17. Egyptische *f* 15, Romelie *f* 16¼, Dantzig *f* 18⅜ pr. 80 kil. Rogge prijshoudend.

Rijst. In de tweede hand zijn gedaan 500 zak Arrakan uncleaned.

Suiker. Ruwe. Verkocht ongeveer 2500 mat Manilla.

BORDEAUX, 2 Dec. *Voorloop* 3/6, blijft op *f* 192 voor dadelijke levering.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	Rente	5 Dec. 4½ u.	gebl.	6 Dec.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.			61 5/16	61⅛	61 7/16	
Dito Dito	3		73⅜	73 11/16		
Dito Dito	4		92⅝	92¾	93	93
O. I. Leening 1844	4		92 11/16	92¾		
Amortis. Syndic.	3½					
Handel-Maatschappij	4½					
Aand. Rijn-Spoorweg						
Aand. Holl. S. M.						
Obligatien						
BELGIE, Obligatien 1844						
Cert. bij de Belg. Bank	2½		49¼			
Dito bij Rotsch. en Volksv			50⅛			
FRANKRIJK, Obligatien	3					
SPANJE Nieuwe	1		21⅝	21 11/16	21¾	
Dito	3		45¾			
Dito Binnenl. à 6/m.			41¼	41⅛	41 3/16	
Coup. Bewijzen			5 7/16	5 7/16		
Amortisable Schuld						
PORTUGAL te Londen	5		36 11/16	36⅞	37⅛	36 15/16
Dito uitgestelde						
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5		103¼	103⅞	104	
Dito Dito 1828 en 1829			102½	102½		
Cert. bij d°. 1831 en 1833			94½			
Dito	4½		94⅞	94⅞		
Dito bij *Hope*	4		89⅛			
Dito bij *Stieglitz en C°.*			87¾			
Dito bij id. 5de Serie	4		87½			
Cert. te Hamburg	5					
Inschrijving in Assignat.	6					
Cert. van dito			68⅝	63⅜	63½	
POLEN, Certifikaten	4		82			
Dito Aand. à fl. 500			158	[illegible]		
Dito met Lot. à 300						
AMERIKA, Bank-Actiën						
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50						
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.		76 3/16	76¼	76⅜	
Dito 1852						
Dito 1847	2½		39¼	39 5/16	39⅜	
Dito 1851	2½		39¼	39 5/16	39⅜	
Dito 1849	5		91	91		
Ween. Bank bij *Goll en C°.*						
Dito	4					
Letter B	5		91	91		
Aand. met Loting fl. 500						
Nieuwe dito à 250						
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt					
BRAZILIE te Londen 1824	5		94⅞	93		
Dito Leening 1843	5					
PERU	4½		69			
MEXICO Nieuwe	3		23 3/16	23¼	23⅜	
VENEZUELA à £ 100	3½		31¼			
GRENADA à £ 100	2		20¼	20½	20⅜	
Dito Uitgestelde			8⅛	8⅛	8¼	
ECUADOR à £ 100						

Mexiko onbepaalde 23⅛, 5/16, 3/16; Denem. 5 pCt. 100¼.

De markt bleef ook heden over het geheel karig vooruitgaan de beweging vervolgen, met zeer veel affaire in Hollandsche, Spaansche, Portugeesche, Russische, Oostenrijksche, Grenada's en Mexikaansche fondsen.

Koers van het Geld: Beleening 3½ pCt, Prolongatie 4 p... Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* 55½	Livorno	2/m.	*f* 88...
»	zigt	» 56	Napels	»	» 82...
Bordeaux	2/m.	» 55	Petersburg	»	» 1.8...
»	½/m.	» 55⅝	Weenen	6/w.	» 30...
Madrid	3/m.	» 242	Augsburg	»	» 35...
Cadix	»	» 242	Frankfort	»	» 90...
Seville	»	» 239	Hamburg	2/m.	» 35...
Bilbao	»	» 240	»	zigt	» 35...
Lissabon	»	» 40½	Londen	2/m.	» 11,...
Porto	»	» 40½	»	zigt	» 11,...
Genua	2/m.	» 45½	Rotterdam		

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 5 Dec. Belg. leen. 2½ pc. 53½, 1840, 4½ pc. 96; 1852, —; Spanje 1—3 pc. 21⅞; Binnenl. 3... 41⅞, Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 80.

LONDEN, 5 Dec. Cons. kont. 95½ a —; op tijd 95½ a ... Braz. 97 a 99; 1829/39 97 a 99; 1852 — a —; Den. ... 81 a 83; 5 pc. 102 a 104; Ecuad. 5 a 5¼; Gren. 19½ a ... Uitgest. 7⅝ a 7⅞; Mexiko Nieuwe 24¾ a 25; Peru 4½ ... N. 71 a 75; Uitgest. 50 a 51; Rusl. 1822 5 pc. 111 a ... (N.) 4½ pc. 93½ a —; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. ... —; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22¼ a —; 3 pc. ... 46¼; Coup. cert. 5¼ a 5½; Passive 4¾ a 5; Holl. 2½ pc. ... a —; id. 4 pc. 95 a 95½; Venez. 31 a 33; Uitg. 13 ... Wissel op Amst. *f* 11.14½; 3/m. *f* 11.16½; Grieken 1824 — a —

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 6 Dec. Kapt. G. G. Flik, voerende het schip Monnickendam, van hier naar Venetiën, met schade te Gibraltar binnengeloopen, meldt van daar, in dato 23 November, dat, na ontslag uit de quarantaine en gehouden inspektie, bevonden is, dat hij verpligt zal zijn, te lossen.

BINNENGEKOMEN:

TRIEST, 5 Dec. Fekkes, Tjallinga Aurelia, Amsterdam.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 19 Nov. op 48° N. Br. 8° W. L., Waalstroom, ... Wijnmalen, van Amsterdam naar Batavia.

ADVERTENTIEN.

J. MINNE, J. B. PLAAT, H. J. VAN TROP en H. F. KOEDIJK, Makelaars, zullen op Maandag den 2den Januarij 1854, in het *O. Z. Heeren-Logement* te Amsterdam, des avonds ten Vijf Ure, ten overstaan van den Notaris J. P. ... VIANEN, onder meerdere Perceelen Verkoopen:

Een Extra hecht, sterk en weldoortimmerd HUIS en ERVE, waarin eene KOFFIJHUISHOUDERS-AFFAIRE wordt uitgeoefend, genaamd *Caffé du Vaudeville Français*, met deszelfs afzonderlijk verhuurd wordende BOVENWONINGEN, staande en gelegen op het Singel bij het Koningsplein, op den hoek van de Staalstraat, in Buurt X, Afd. 2, N°. 14. Te bezigtigen des Dingsdags en Donderdags, alsmede op den Verkoopdag des voormiddags van 10 tot 12 ure. De Veilconditiën liggen op den gewonen tijd ter inzage ten kantore van den bovengenoemden Notaris, Singel bij het Stedelijk Gymnasium. (35...

(3518) De Boekh. R. T. DAAMEN te Terborgh, heeft alom verzonden:

PROSPECTUS EN PROEFBLAD VAN

DE HUMORIST,

MAGAZIJN VAN LUIMIGE VERHALEN, LEGENDEN, ANECDOTEN, GEESTIGE GEZEGDEN ENZ.

VOOR VROLIJKE EN ZWAARMOEDIGE NEDERLANDERS.

Prijs per Jaargang *f* 2.40. — Franco per post *f* 2.9...

Dit Magazijn heeft ten doel, voor weinig geld, *regt vrolijke doch geheel onschadelijke* lectuur te leveren, die voor IEDEREEN geschikt is, zoowel ten gebruike op reis als in het hoekje van den haard.

H. H. Logement- en Koffijhuishouders wordt het bijzonder aanbevolen.

De 500 eerste Inteekenaren, mits voor 20 December e. k. deelnemende, krijgen een afzonderlijk aardig ... tot premie. De inteekening staat open bij alle Boekhandelaren en Postdirecteuren.

Salles d'Asile pour l'Enfance.

COLLECTIONS D'IMAGES, INSTRUCTIVES ET AMUSANTES.

ANIMAUX DOMESTIQUES	10	images.
ANIMAUX SAUVAGES	10	»
HISTOIRE DE JESUS CHRIST	12	»
RÉCITS MORAUX	18	»

Pour chaque collection se trouve un Livre d'Explication.

En vente chez C. L. VAN LANGENHUYSEN, Libraire à Amsterdam.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.